

**Den
Kongelige
Stald-Etat
325 år**

Foto: Christina Hauschildt

Forord

Af Hendes Kongelige Højhed Prinsesse Benedikte

I 2015 kan Den Kongelige Stald-Etat fejre sit 325 års jubilæum. Samtidig har Christiansborg Ridebane eksisteret i 275 år – et dobbelt jubilæum, som det er værd at markere.

Hesten, der gennem tiden har været brugt til eskorte og krigstjeneste, er ikke blot et stykke levende fortid. Heste og kareter/vogne har altid spillet en stor rolle i Kongehusets liv og adfærd. Tidligere bl.a. fordi de var nødvendige til transport; men i de senere år fordi heste og vogne er med til at markere de store æstetiske rituelle oplevelser, som knytter sig til vort kongehus.

Det er kvaliteter, som stadig har en ægthed, et højt kunstnerisk niveau og en historisk dybde, der er unik. Herved markeres – via Den Kongelige Stald-Etat – en kontinuitet og en sammenhæng mellem fortid og nutid.

I min barndom red jeg flere gange om ugen på Christiansborgs Ridebane såvel som i ridehuset, ligesom jeg med stor glæde mindes sommeropholdene på Slottene Fredensborg og Graasten, som gav mulighed for skønne oplevelser til hest i Nordsjællands og Sønderjyllands smukke natur.

Jeg er glad for, at traditionen føres videre, således at bl.a. min familie både i Danmark og Tyskland har kunnet – og fortsat kan – vokse op med heste, og at heste har bevaret deres betydning i forbindelse med de store begivenheder i kongefamilien.

Jeg glæder mig til opvisningerne med Christiansborg Ridebane som en smuk og naturlig ramme om dagens festlighed.

Benedikte

Af Staldmester P. S. Thuesen, Den Kongelige Stald-Etat

Danmark har verdens ældste kongehus, og Den Kongelige Stald-Etat regnes blandt verdens ældste kongelige stalde.

En begivenhed som Stald-Etatens 325 års jubilæum giver anledning til at afholde et karets show, hvor der med historiske øjne ses tilbage i tiden.

Stald-Etaten har til huse i enestående omgivelser ved Christiansborg Slot. Det daglige arbejde i Stald-Etaten præges af de gode omgivelser og af etatens lange og begivenhedsrige historie.

Samtidig med Stald-Etatens 325 års jubilæum har Den kongelige Ridebane 275 års jubilæum, og det er 325 året for Frederiksborg Stutteriets oprettelse.

Begejstringen, for at Stald-Etatens 325 års jubilæum skulle fejres, bredte sig hurtigt, og mange interesserede var villige til at støtte idéen. Kredsen af personer, der har været aktive for at få dette arrangement sat i værk, har været støt voksende, og der har været anvendt mange timer for at skabe dette fantastiske jubilæumsshow.

På Den Kongelige Stald-Etats vegne vil jeg rette en varm tak til de mange interesserede og frivillige hjælpere, der har muliggjort, at jubilæet kan fejres. Også tak til deltagende ekvipager, der har været med til at skabe dette storslåede jubilæumsshow.

Fælles for alle er interessen for heste og kareter og nu også for Den Kongelige Stald-Etats 325 års jubilæumsshow.

Jeg ønsker Dem rigtig god fornøjelse!

Heste i De Kongelige Stalde - før og nu

*Af Staldmester P. S. Thuesen,
Den Kongelige Stald-Etat*

Heste, kareter og vogne har altid spillet en stor rolle for de danske monarker. Heste var transportmidlet, og heste indgik som et vigtigt element i kongens hof og hær. Uden heste kunne man ikke foretage sig ret meget.

2015 er ikke alene året, hvor Den Kongelige Stald-Etat fejrer sit 325 års jubilæum, men det er samtidig året for den stuttorientering, der fik grundlæggende betydning for Frederiksborgstutteriet.

Formålet med dette stutteri var at avle heste, der var egnede for majestæten både til ridning og kørsel. Frederiksborghesten opfyldte begge formål.

Selv om hesten ikke længere avles i et kongeligt stutteri, har racen overlevet, takket være interesserede brugere.

Nogle vil måske mene, at den var lidt "gammeldags", men ved krydsninger er der fremkommet en moderne hest. Det er således et modefænomen, at Frederiksborghesten har ændret udseende.

Den gamle hestetypen med høje bevægelser har stadig sine tilhængere. Andre steder i verden gøres meget for at genoplive ældre hestetypen, f.eks. Frieserhesten, og der er god grund til at tro, at den danske hestetypen fra 1690 også vil kunne klare sig i fremtiden.

Den Kongelige Stald-Etat har i mange år især anvendt deciderede køreheste som Oldenborgere, Holstenere og siden 1994 også hvide Kladruber heste. Disse heste stammer fra stuttorienteringen "Kladruby" i Tjekkiet, hvor hesten har været avlet til kørsel med karet eller vogn siden 1550.

For Den Kongelige Stald-Etat er det vigtigt, at hestene har en vis størrelse, når de skal trække de store kareter, og samtidig skal det helst "se ud af noget".

Den Kongelige Stald-Etats kapacitet

Staldene på Christiansborg og ridebaneanlægget blev oprindeligt bygget med plads til 250 heste. I dag er nogle af staldene blevet ændret, så de kan benyttes til garager og depoter, men de har bevaret karakteren af stalde. I de 275 år staldene har stået der, har der været heste i dem – og det bliver der forhåbentlig ved med at være i mange år endnu.

Antallet af heste har dog ændret sig i tidens løb. I 1870 havde man 70 køreheste, og det tal holdt sig stort set frem til 1910, hvor man havde 60 heste. Først da bilen vandt indpas, reduceredes hestenes antal betydeligt.

I dag er der 13 heste i Den Kongelige Stald-Etat alle af racen Kladruber. Dette antal er ikke tilfældigt, for dermed kan man opstille f.eks. to firspand, have to

forridere og holde tre heste i reserve. Til den daglige træning og pasning af hestene er der i dag ansat en staldmester, en kusk og fire biløbere samt en medhjælper i fleksjob.

Når kareterne skal ud og køre i anledning af offentlige statsbesøg, kongelige fødselsdage o. lign., skal de ledsages af en eskorte. Eskorten kommer fra Gardehusarregimentets Hesteskadron i Slagelse. De kommer med 48 - 50 heste, for at formere standsmæssig eskorte med en eller to kareter.

Det Kongelige Ridehus

Til en Kongelig stald hører der også et Kongeligt ridehus. Det første ridehus på Slotsholmen blev revet ned sammen med Frederik IV's slot. Det skete efter ordre fra Christian VI, som ikke havde megen respekt for det "skæve slot", som han kaldte det.

Grundstenen til det nuværende ridehus blev lagt i 1730'erne. Det nye ridehus indeholdt kun et eneste rum, Slotsholmens største. Det var endog større end riddersalen i selve slottet, og den var ellers ikke så lille. Hele Bernstorff Slot kunne rummes i den. Det nye ridehus stod færdigt i 1740.

Ridehuset er meget bredt og langt (20 x 60 meter). For at undgå bærende stolper, blev der brugt en særlig tømmerkonstruktion, hvor tværbjælkerne er ophængt i tagspærene. Generalbygmester E.D. Häusser fik idéen til konstruktionen fra rideskolen i Wien, nok det mest berømte ridehus i verden, men Christiansborgs Ridehus er enklere i sin konstruktion end forbilledet.

Den nye hestestald som var færdigbygget i 1746/47 skulle være storstilet. Den lå i den anden side af ridebanen. Spiltovene (dvs. båsene) adskiltes af sorte marmorsøjler, og det var de eneste søjler af det materiale på hele slottet. Ikke engang i kongens gemakker fandtes søjler af marmor.

325 år for 13 regenter

Lige siden Christian VI indrettede Den Kongelige Ridebane i 1730'erne, har den været flittigt brugt. Her blev riddernes gamle væddekamp, carrouselen, afviklet.

På ridebanen har der også været afholdt parader, opvisninger, koncerter og møder af national og international art.

Da Den Kongelige Stald-Etat skulle lægge planer for sit 325 års jubilæum, var det givet, at ridebanen skulle være stedet for den opvisning, der finder sted som den væsentligste del af jubilæumsbegivenhederne.

Showet skal vise hvordan heste, kareter og andre vogne er blevet brugt i tidligere tider. Det vil ikke blive vanskeligt at finde mange underholdende momenter i de skiftende indslag, hvor ligheder og forskelle bliver fremhævet, når fortid og nutid mødes på ridebanen.

Museet ved De Kongelige Stalde

Det er en betagende oplevelse at besøge De Kongelige Stalde og det tilhørende Museum, der er delt op i tre afdelinger:

Seletøjsrummet med et væld af smukke detaljer. Der er også gamle uniformer fra Den Kongelige Stald-Etat.

I Karemuseet findes mange smukke og velbevarede vogne og kareter. Nogle bliver anvendt til dagligt og andre er kun til museumsbrug. At se de gamle kareter er som en rejse ind i fortiden. Det ældste og bedst bevarede klenodie er enkedronning Juliane Maries gallakaret fra 1778 med forgyldte laurbærkanter på taget, reliefskårne blomsterranker omkring vinduer og døre på fadingsens kanter.

Sidst, men ikke mindst kan det anbefales at se den smukke stald, som blev renoveret i 2009. I dag står den som en fuld moderne stald, som opfylder gældende regler for opstaldning af heste.

Fra barokkens pragtkarrosser til lette og elegante ekvipager

Samlingen af udstillede kareter og vogne går lige så langt tilbage i tiden som de bygninger, der huser dem. Udstillingen giver et indblik i karetmagerkunsten og viser vognenes tekniske udvikling, fra forholdsvis stive vogne til vogne med en affjedring, som gjorde transporten mere komfortabel.

I vognsamlingen findes både guldkareter og andre præsentationsvogne, som hører til i en kongelig stald.

I den ældste karet fra 1778 er fadningen ved hjælp af læderremme ophængt i svanehals-fjedre, en ikke særlig effektiv affjedring. Kuskens buk bæres af stolper, der hviler direkte på vognakslen. Intet under at fodbrættet er forsynet med stropper til kuskens fødder.

I første halvdel af det nittende århundrede kommer C-fjedrene, som er betydelig mere effektive. De vedbliver med at være det klassiske ophæng på gallakareter, uanset at affjedringen senere suppleres med ellipsefjedre.

I modsætning til de overdimensionerede vogne, man finder i de kongelige stalde i England og på kontinentet, har man i Danmark ønsket vognene så lette som muligt.

Det optimale i lethed, spinkelhed og elegance i en hestetrukket vogn finder man i Christian IX og Dronning Louises guldbryllupskarat, som er fra 1892.

Dagens program

- 14.00-14.45:** Opmarch med ekipagerne på Christiansborg, klargøring og kørsel til Kastellet.
- 14.45-15.15:** Opmarch med ekipagerne på Kastellet.
- 15.40 -** Hendes Kongelige Højhed Prinsesse Benedikte ankommer.
- 15.15-15.50:** Kørsel med ekipagerne gennem København til Christiansborg Ridebane.
- 15.45-15.50:** Fremvisning af Frederiksborgheste.
- 15.50-16.20:** 1. Fase: Fremvisning af heste og seks kareter/vogne.
- 16.20-16.50:** 2. Fase: Underholdende indslag med heste og vogne.
- 16.50-17.20:** 3. Fase: Fremvisning af heste og seks kareter/vogne.
- 17.20-17.30:** Alle heste, kareter og vogne på ridebanen afsluttende med parade foran tribunen.
- 17.30 -** Hendes Kongelige Højhed Prinsesse Benedikte forlader opvisningen.

På vegne af Den Kongelige Stald-Etat vil jeg gerne sige tak for hjælpen og støtten til:

- Støtte og vejledning fra Dansk Køre Forbund
- Alle deltagere/ekvipager i showet
- Karetmager Henrik Koier Andersen for det festlige indslag under showet
- Staldens Venner for økonomisk bidrag
- Concordiafonden for økonomisk bidrag til trykning af program
- Montagebureauet v/Helle Kastrupsen for opsætning af program
- Kailow Graphics A/S for trykning af program
- Alle øvrige frivillige hjælpere
- Jesper Clausen for fotos i programmet, hvor intet andet er nævnt
- Vognmand Jon Christensen
- Lipizzanerstutteri Ordrupdal v/Lise & Lars Heibing vedr. opstilling af tribuner
- Medarbejdere ved Stald-Etaten
- Værnepligtige (frivillige hjælpere) fra Hesteskadronen ved Gardehusarregimentet

Uden ovennævnte støtte havde det ikke været muligt at gennemføre festligholdelsen af Stald-Etatens 325 årsdag på Christiansborg Ridebane.